

Слава и моћ руског наоружања на паради поводом 70. годишњице Дана победе

Војна парада поводом Дана победе над фашизмом у Москви, одржана 9. маја 2015. године, догађај је који је са разлогом изазвао светску пажњу.

Овогодишњом парадом на Црвеном тргу обележено је победничко напредовање и допринос совјетских армија поразу фашизма 1945. године, у оквиру свих антифашистичких снага. Због тога је ова парада садржала мноштво историјских, хуманих и антиратних порука. У њима су саткана и упозорења свим ретроградним снагама, које би ревизијом историје настојале деловати на светској војној и политичкој сцени.

Светски медији су параду у Москви представили као изузетан догађај, наглашавајући да је припремана да „засени све претходне”. Нажалост, свечаност су бојкотовали поједини лидери западних земаља, наводно због кризе у Украјини. Међутим, познат је основни мотив Запада у актуелном конфронтирању са Русијом и, у том светлу, процес стратешког опкољавања ове огромне славенске земље. Ипак, парада је, поред политичке и економске, показала и војну снагу Русије, јер је на њој, без сумње, приказано најмоћније светско наоружање данашњице. Порука је могла је да се схвати и као опомена сваком ко сумња да Русија није способна да се одупре евентуалном савременом војном и политичком изазову. Иако су многи аналитичари покушали да као основну поруку параде издвоје тврдњу да је „Русија довољна сама себи да се одбрани”, присуство војних снага Кине, Индије,

Заједнице независних држава (земаља бившег СССР-а), Србије и других, говори да је парада истакла и важности мултиполарног и уравнотеженог света и расподеле моћи.

Најзначајнији утисци у медијима о паради:

- Парада за Дан победе највећа је у савременој историји Русије
- Русија је приказала нови тенк пред параду 9. маја
- Црвени тргом, који је био украшен заставама и траком Светог Ђорђа, заштитника Русије, дефиловало је 16.000 војника, 194 борбених и оклопних система, 134 авиона и хеликоптера и око 1.300 војника из Србије, Индије, Кине и Заједнице независних држава (земаља бившег СССР-а).

Ван контекста политичког значаја овогодишње параде у Москви, ваља имати у виду да се целина руске војне моћи могла сагледати након прегледа садржаја свих 28 парада одржаних широм Русије, поред оне највеће у Москви.

Парада је имала и свој историјски контекст који је представљен ешалонем са заставама 10 фронтова (јединица) које су учествовале у завршној етапи Великог отаџбинског рата. Поред трибина пролазиле су групе заставе јединица које су извојевале највећу победу у рату, затим државне заставе Руске Федерације и заставе оружаних снага Русије. У историјском делу, на почетку параде, учествовали су и легендарни тенкови Т-34 и самоходни топови СУ-100, као и историјске чете пешадије, pilota, морнара и козака с оружјем из рата 1941–1945. године.

Историјски контекст

Дан победе над фашизмом обележава се 9. маја, на дан када је 1945. нацистичка Немачка потписала капитулацију у Другом светском рату.

Совјетски маршал Георгиј Жуков је 9. маја 1945. године ратификовао споразум о немачкој капитулацији, који је дан раније у име Трећег рајха потписао немачки фелдмаршал Вилхелм Кајтел.

Други светски рат коначно је завршен неколико месеци касније без условног капитулацијом царског Јапана после трагичне употребе атомских бомби у Хирошими и Нагасакију.

Прва парада победе одржана је 24. јуна 1945, одмах после предаје последњих немачких војника. На првој паради учествовало је око 40 хиљада људи. Преко Црвеног трга прошло је 1.850 јединица војне технике. Ваздушни део параде није одржан због лошег времена. Као финале победе, на калдрми Црвеног трга положено је око 200 застава поражених немачких јединица. Међу њима је била и лична Хитлерова застава.

До следећег празновања Дана победе дошло је тек 1965. године. Тада је указом Президијума врховног совјета СССР-а 9. мај проглашен општим празником. Затим је, након 20 година, парада победе поново одржана 1985. године. На Црвеном тргу тада су били и ветерани, као и стара војна техника: тенкови Т-34 и прослављене „каћуше”. За ту прилику војницима су сашивене униформе из времена Другог светског рата.

Наредна парада одржана је 1990. дефилеом јединица и војне технике из Другог светског рата. Пет година касније опет су на Црвеном тргу били ветерани и стара техника. Донесен је и закон 19. маја 1995. по којем се парада победе одржава сваке године.

Парада одржана 2005, у част 60. годишњице победе над фашизмом, имала је јубиларни значај, а 2010. први пут су учествовали војници из 13 земаља. Поред осталих, били су ту Британци, Американци и Французи, као и Пољаци и представници земаља Заједнице независних држава. Тада је марширало 11.300 војника и официра, представљена је 161 врста наоружања и војне технике, а над Црвеним тргом пролетело је 127 авиона и хеликоптера.

Годину дана касније учествовао је рекордни број војника и официра у новијој руској историји – скоро 20.000! На парадама које су следиле било је мање учесника.

Ешалоне који су следили сачињавале су колоне припадника почасне страже три вида оружаних снага, пук копнених снага, батаљон Ратног ваздухопловства, пук Ратне морнарице, батаљон Ракетних стратешких снага, пук Ваздушнодесантних снага, кадети војних академија, почасна коњичка пратња председничког пука Федералне службе за обезбеђење, као и припадници војних јединица других министарстава и служби.

Црвеним тргом прошли су затим ешалони савременог наоружања. Приказана су нова оклопна возила „тигар”, у основној верзији, са шасијом „армата”, опремљени најсавременијом опремом за противтенковску борбу, као и оклопни транспортери БТР-82А, тенкови Т-90А и самоходне хаубице „МСТА-С”. У ешалону су се налазила и борбена средства за противваздушну заштиту јединица у захвату фронта, међу којима и зенитни ракетни системи „бук-М22”, зенитни ракетно-топовски системи „панцир-С1”, „С-400” и интерконтинентални ракетни системи „јарс”.

Противракетни систем новије генерације С-400 „тријумф”

Посебну пажњу изазвала су средства наоружања и војне технике која су представљена по први пут, међу којима обалски ракетни системи „бал” и „бастион”, самоходне хаубице „коалиција-СВ”, нове варијанте возила са повећаном заштитом „тајфун” и други новитети. Ипак, како се и очекивало, највеће интересовање изазвали су нови модели оклопних борбених возила, као што су тенк „армата”, борбено возило пешадије и оклопни транспортер „кургањец-25” и борбено возило пешадије „бумеранг”.

Ешалон јединица снага војно-космичке одбране предвођен је колоном противавионских ракетних комплекса „панцир-С”. Током проласка поред посматрача наглашено је да је приликом војних вежби „панцир” доказао да свој главни задатак — заштита цивилних и војних објеката, испуњава у потпуности. Ефикасно дејствује по циљевима на различитим висинама и, наглашено је, на недавним вежбама, уништене су ваздушне мете са првим пројектилима. Следио је противавионски ракетни комплекс „ТОР-М2У”. Овај систем противваздушне одбране намењен је за одбијање напада из ваздушног простора, заштиту војне технике и личног састава на борбеним положајима. И ракетни комплекс „искандер-М” заузимао је почасно место у овом ешалону.

Ракетни систем „искандер”

Параде у другим градовима

На Дан победе параде су одржане у 26 градова широм Русије, укључујући 9 градова-хероја: Москву, Санкт Петербург, Смоленск, Мурманск, Тулу, Новоросијск, Волгоград, Севастопољ и Керч. Више од 78,5 хиљада људи учествовало је на парадама. Представљено је више од 1.800 средстава војне технике, око 230 авиона и хеликоптера, као и 51 ратни брод.

У парадном строју дефиловала је и колона самоходних хаубица 152-мм „МСТА-С”. Истакнуто је да тај артиљеријски систем омогућава ефектно дејство по снагама противника, те да су у његов развој уткана најновија сазнања и искуства стечена током неколико година истраживања и испитивања.

Тенк „армата”, представник будућег покољења руских борбених оклопних возила, представљен је након проласка тенка претходне генерације Т-90 испред бине са званичницима на Црвеном тргу. Поред објашњења о тактичко-техничким и борбеним својствима тог тенка, предочено је и да ће, у најскорије време, овај тенк постати главно борбено оклопно возило снага земље. Понос руских борбених оклопних возила, тенк „армата” следила су и нова оклопљена транспортна возила „курганец” и модернизовани десантни вишенаменски оклопни транспортер „ракушка”. На његову платформу може да се постави више од десет разноврсних возила за ваздушнодесантне снаге, од командно-штабних до оних за позадинско обезбеђење.

Парада победе, за коју су руски медији наглашавали да је празник руског националног достојанства, израз бескрајне захвалности и спремности да се понови подвиг предака који су одбранили слободу и суверенитет земље, искористена је и као прилика да се домаћој и иностраној јавности представи нови обалски ракетни систем „бал”, којим се бране пограничне воде и обала. Његове ракете гађају бродове на раздаљини од 120 до 260 километара. Два поготка „бала” мо-

гу да потопе крстарицу. Обалски ракетни систем „бастион“ већ је виђен на Криму. Он може да гађа и потапа не само бродове, него и носаче авиона. Ракете које испали „бастион“ могу да мењају путању, а домет им је 600 километара. Поморскодесантне јединице дефиловале су у новим оклопним возилима „ракушка“. Ова возила испред возача имају три перископа, што обезбеђује одличну видљивост. Друго возило БМД-4М добило је надимак „садовница“ (баштованка). Оно може и да „плива“ по свим воденим површинама. Налази се у саставу ваздушнодесантне дивизије. У колони десантних борбених возила нове генерације велику пажњу изазвала су и возила типа БМД-4М, која увећавају мобилност и ватрену моћ ваздушнодесантних јединица. Целину су употпунила савремена оклопна возила БТР-82а из 810. бригаде поморске пешадије Црноморске флоте. Руска пешадија превозила се новим оклопним возилом „бумеранг“ које је наоружано противтенковским системом „корнет“. Приказан је и оклопни аутомобил „гајфун-У“ који служи за безбедан транспорт војника у ратној зони. Наглашено је да је реч о универзалном оклопном аутомобилу повећане заштите.

У свечаном маршу Црвеним тргом дефиловали су и припадници Војне академије за материјално-техничко осигурање, која носи име генерала Армије Хруљова. Ове године академија је обележила 115. годишњицу. У годинама рата питомци Академије решавали су изузетно важне задатке снабдевања фронта материјалним и техничким средствима и резервним деловима. Од истакнутих јединица представљен је и мешовити пук копнених јединица Оружаних снага Русије, на чијем челу су били припадници Академије опште намене. Већина прослављених маршала Великог отаџбинског рата учила је војне вештине управо у тој академији.

Изнад Црвеног трга је, 9. маја, на висини од 200 метара, прелетело 140 типова авиона и других борбених и неборбених летелица. Из безбедносних разлога није представљен руски невидљиви војни авион, ловац пете генерације Т-50, пошто још нису завршена сва испитивања и није предат на коришћење оружаним снагама.

Руски невидљиви борбени авион, ловац пете генерације Т-50

© Fotohost-agentstvo

С обзиром на то да су на паради авиони летели на малим висинама, одлучено је да се не ризикује са наступом те летелице. Први пут су представљени авиони СУ-35, који се и не разликује од СУ-27. Радари „ирбис” омогућавају да СУ-35 открије циљеве на 350 до 400 километара. На таквом растојању он препознаје носач авиона, а на 150 до 200 километара железнички мост, на сто километара види брод, а на 60 до 70 километара препознаје противничке лансирне ракетне рампе или групу тенкова.

Максимално борбено оптерећење СУ-35 је осам тона. Наоружан је ракетама „ваздух-ваздух” и „ваздух-земља”, као и наводећим бомбама. Његова цена износи од 30 до 38 милиона долара, по чему је знатно јефтинији од западних конкурената. Ова летелица припада генерацији „4++”. У саставу ваздухопловног ешалона летели су најсавременији авиони и хеликоптери дугог домета. Ешалон је предводио стратешки бомбардер ТУ-160, познат као „Бели лабуд”. Поред борбених авиона четврте „4++” генерације, Су-30 и Су-35, као и модернизованих јуришних хеликоптера Ми-35М и школских „Ансат-У”, учествовале су и акробатске групе „Руски витезови” и „Стрижи”, које су приказале тзв. „кубински дијамант”, формацију од девет борбених авиона Су-27 и Миг-29. Током дефилеа ваздухопловних снага наглашено је да руска авијација представља неизоставног учесника свих борбених дејстава у рату и војних вежби у миру, укључујући пребацавање технике и људства, борбено дежурство јуришне и авијације дугог домета, као и осигурање ваздушног простора у арктичкој зони. Летели су и стратешки бомбардери Ту-95, три суперсонична бомбардера са променљивом геометријом крила Ту-22М3, три стратешка бомбардера Ту-95 МС, као и највећи авион АН-124-100 „руслан”, који носи назив „Владимир Гладилин”.

Посебну пажњу изазвао је ударни хеликоптер Ми-28Н „ноћни ловац”, који је у наоружању и опреми руске армије још од децембра 2013. године. За њега се каже да открива и уништава све противничке циљеве – од јединица и тенкова до бродова, укључујући и циљеве у ваздушном простору. Наравно, оваква тврдња заснована је на резултатима тестирања у различитим условима. Од прошле године Ми-28Н основни је ударни хеликоптер Ратног ваздухопловства Русије. Намењен је за откривање и уништавање тенкова, оклопне механизације, живе силе противника, али може и ефикасно да се употреби за уништавање заштићених објеката и циљева на земљи (одбрамбених фортификацијских и других утврђених објеката). Такође, може да се користи и за постављање минских препрека. У јединицама морнарице и снагама које се налазе у приобаљу употребљава се као извиђачка летелица која може да открива и уништава бродове и друге пловне објекте. У трећој димензији – ваздуху, ефикасан је у борби са брзим и нисколетећим летелицама противника, а посебно када дејствује по крстарећим ракетама, беспилотним летелицама и другим спорим ваздушним циљевима. Наиме, познато је да брзи борбени авиони не могу ефикасно да дејствују по спорим и летелицама које ниско лете. Употребљив је дању и ноћу, као и у свим метеоролошким условима.

Хеликоптер Ми-28Н „ноћни ловац” у парадној формацији

© Fotohost-agents

Бројни модели хеликоптера летели су московским небом, а међу њима и ударни хеликоптер Ка-52 „алигатор“, који се у својој класи сматра најбољим на свету. По први пут над Црвеним тргом летела је и формација ударно-транспортних хеликоптера Ми-35М.

Аналитичари у својим утисцима и коментарима о паради закључују да се руска војска осавремењава убрзано, са тежиштем на копненим оружаним снагама. Поред пројекта руског војника будућности „Ратник“, тежиште је на промени концепта употребе и развоја оклопно-механизованих борбених средстава. Јединствена оцена јесте да је наоружавање и опремање руске војске усклађено са најновијим техничко-технолошким сазнањима, дOMETИМА светске науке у бројним областима, убрзаним развојем информатичко-комуникационих технологија, роботике и других сродних дисциплина. Многи коментатори су истакли да нова серија руских оклопних возила представља највећу промену у породици оклопних возила у земљи још од 70-их година прошлог века. Неки чак указују и на револуцију у примени нових технологија, која се заснива на модуларном принципу да се једна шасија може унифицирано користити за производњу више од двадесет борбених возила.

Ваздухопловни ешалон над куполама цркве Св. Василија на Црвеном тргу

Такође, истиче се примена нових концепата активне и реактивне противоклопне и противминске заштите. Тежиште је и на, како то у западној терминологији знају да кажу, изменама „дизајна“, који подразумева нову филозофију примене борбене технике у ратном окружењу, чије су основе боља заштита људи, већа покретљивост, квалитетнији оклоп и заштита, односно увећано преживљавање људи и технике у сложеним оружаним сукобима. Поред тога, нову филозофију карактерише и увећана аутоматизација и роботизација борбених система и њихово умрежавање у дигитализовану мрежу управљања, руковођења и командовања. У том контексту војни аналитичари и стручњаци за оружје и војну технику истакли су детаље за свако ново борбено средство и возило, представљено на паради, од даљински управљане борбене станице, преко новог распореда подсистема на борбеним возилима, до аутономних заштитних и активних система, који пружају увећану и хоризонталну и вертикалну заштиту. Осврти указују и на нов концепт сензора на борбеним и другим возилима, који се из авијације постепено претаче и у копнену војску. Та чињеница указује на то да се одвија и боља комуникација међу инжењерима и осталим конструкторима руских борбених система, односно наоружања и опреме. Сензори су тако постављени да покривају простор од 180 до 360 степени око возила.

И сама конструкција подвоза, као и погонских агрегата за нову генерацију борбених возила, представља значајан напредак у усавршавању борбене технике, што обезбеђује и већу покретљивост и борбену издржљивост у борбеном простору.

Наглашено је, такође, да је снажан замах унапређивању и осавремењавању руских оружаних снага дала и нова војна доктрина из децембра 2014. године.

Несумњиво је да овогодишња парада у Москви открива тежиште усавршавања и унапређивања копнених снага, где је борбена техника почела да застарева. У том контексту остала борбена техника, од морнарице и авијације до ракетно-космичке, већ је значајно осавремењена. Ако у том светлу покушавамо сагледати шта је заједничко за целокупни војни потенцијал Русије, који је у великом делу представљен на свих 28 парада, онда је то, најпре, закључак да је та борбена снага оспособљена да ратује у свих пет димензија. С друге стране, усавршавање и убрзани развој копнених снага, односно борбене технике и пратеће опреме, указује на њихову квалификованију и квалитетнију способност употребе у ваздушно-копненој бици. То је нов квалитет који су неки аналитичари уочили, анализирајући шта све може да се закључи из арсенала представљеног на овогодишњој паради.

Наравно, аналитичари повезују тренд осавремењавања руског борбеног потенцијала са повећањима буџетских средстава за трошкове одбране. Наглашава се да је од 2012. године Русија планирала, само за одбрамбени научноистраживачки и произвођачки сектор, 20 милијарди рубаља (приближно 310 милијарди евра), до 2025. године. Од тога ће 3 милијарде рубаља бити уложено само у модернизацију одбрамбене индустрије. Од тога, у 2015. години, Русија планира да уложи 1,74 милијарди рубаља (30 милијарди евра) на ново наоружање, технику, аутоматизацију и роботизацију, а то

је више од половине њеног буџета за народну одбрану, који износи 3,3 трилиона рубаља (50,7 милијарди евра)³³.

У студији „Одбора за науку и технологију Парламентарне скупштине НАТО”, која сагледава могућности и домете руске војне модернизације (од 24. марта 2015), сагледано је колико ће та земља моћи да уложи у све компоненте свог одбрамбеног система: модернизацију нуклеарних капацитета, копнених снага, ратне морнарице, ваздухопловних и противваздушних система, као и у своје способности за сајбер одбрану.

Ако имамо у виду модернизацију у копненим снагама, која обухвата организационе промене, професионализацију, и увођење у наоружање 233 нова оклопна борбена возила и надоградњу 143 тенка Т-72Б3, заједно са 36 самоходних хаубица и више од 700 нових возила, онда је то податак који указује на димензије иновативних промена. Већи контингент приказан на Паради победе 9. маја 2015. у Москви указује на то да је темпо осаврењавања војске знатно убрзан.

И, како наглашавају НАТО аналитичари у поменутој студији, то већ обликују будуће способности руских копнених снага у наредним деценијама.

Иако на паради није било већег тежишта на новој генерацији личног наоружања и опреме за војника, познатог као пројект „Ратник”, сваком посматрачу запало је за око да се и тај програм убрзано реализује, како би се побољшала лична опрема војника, постигао виши степен заштите, издржљивост у борбеном простору, па чак и систем снабдевања енергијом. Поред нове заштитне опреме, наоружања, муниције и других компоненти, савремени руски војник ће у периоду 2025–2030. године постати потпуно равноправан сваком западном војнику опремљеном усавршеним наоружањем и војном опремом.

Парадна поворка руских ратних бродова у Санкт Петербургу

³³ NATO Parliamentary Assembly, SCIENCE AND TECHNOLOGY COMMITTEE: RUSSIAN MILITARY MODERNIZATION - 064 STC 15 E, Stephen GILBERT (United Kingdom) General Rapporteur www.nato-pa.int, 24 March 2015

Иако на паради у Москви нису приказана пловна борбена средства, она су била веома видљива на неколико парада у поморским градовима. Руска морнарица унапређује и развија пловна борбена средства у неколико фаза, у наредних 20 година. Прва фаза је концентрисана на подморнице и траје. Следећа фаза обухватиће мање површинске бродове и повећање амфибијских могућности за поморску пешадију. Модернизација крстарица и разарача неће почети пре 2020. године. И даље ће њена сврха бити стратешко одвраћање, одбрана приморја, заштита поморских комуникација и простора распо­ређивања поморских капацитета. Подморнице остају и даље важан део нуклеарних снага. Треба имати у виду и то да је Русија повећала средства за морнарицу, развој и изградњу нових подморница, тако да су 2014. године Руској морнарици предате три нове подморнице, од којих једна носи интерконтиненталне балистичке ракете са нуклеарним пуњењем. Изградња нових подморница почиње и 2016, а трајаће до 2035. године.

Не улазећи у даље пројекте Ратне морнарице, јасно је да тај сегмент одбране такође следи тренд усавршавања и увођења нових борбених средстава у употребу.

Несумњиво је да анализа Параде победе 2015. године у Москви даје довољно основа да се процени борбена способност и квалитет наоружања и опреме у Руској војсци за наредних двадесетак и више година. Упоредивање онога што је виђено на паради 2015. године, са изјавама најодговорнијих личности у војсци, укључујући и изјаве самог председника Путина, показују да нема много раскорака између онога што је постигнуто и онога што је речено. По аналогији, може се закључити и да су планови развоја засновани на добрим темељима и да су избаланси­рани према стварним могућностима.

Учешће Војске Србије

Ешалон Војске Србије који је 9. маја учествовао на војној паради у Москви сачињавало је 75 наших официра и војника. У њему су била 72 припадника Гарде и по један представник авијације и ПВО, Копнене војске и Команде за обуку. Наш ешелон марширао је Црвеним тргом у свечаним плавим униформама, а војници су током дефилеа носили полуаутоматске пушке М-55/66. Нашу јединицу предводио је командант Гардијског батаљона потпуковник Владимир Вукајловић. Наш ешалон прошао је поред бине после руске војске, у групи гостујућих оружаних снага.

Учествовати на паради у Москви, поводом дана победе, по први пут, за нашу земљу је била велика част. Иако је Југославија годинама била позната као чланица антихитлеровске коалиције, ове године српска војска учествовала је као једини представник војних снага из бивше СФРЈ. Логика тог учествовања указује да није најбитнија чињеница то што је Србија у Другом светском рату била опредељена за борбу против фашизма, што је за слободу погинуло више од милион и седамсто хиљада људи са простора претходне Југославије (највише припадника српског народа), већ и то да је наша земља и данас доследна својим опредељењима да се не сме дозволити да се повампирени фашизам појави поново на светској сцени и запрети већом и трагичнијом опасношћу. Југославија је била једина земља у поробљеној Европи у којој је од почетка до краја рата постојала

слободна територија. Антифашистичке јединице НОВЈ и јединице Југословенске војске у отаџбини, под командом генерала Драже Михаиловића, бориле су се против окупатора и квислинга без директног ослоња на војне снаге и фронтове које су држали СССР, Велика Британија и САД. Рат на нашим просторима започет је са потпуно неравноправним односом снага у живој сили и у техници. За слом фашизма и нацизма српски народ поднео је огромне жртве, дајући са своја два антифашистичка покрета (комунистичким и монархистичким), пуни допринос савезничкој победи над фашизмом у Другом светском рату. У том смислу, председник Руске Федерације Владимир Путин је у свом говору на паради, захваливши свим земљама које су се против Сила осовине херојски бориле у Другом светском рату, посебно истакао „храбар и херојски отпор Срба“, најавивши како ће Црвеним тргом, поред других страних ешелона, промарширати и Војска Србије.

Гардисти Војске Србије на паради у Москви (Фото Бета)

Ове речи председника Путина и позив српској војсци да учествује на паради треба схватити и у контексту актуелног споразума о стратешком партнерству Руске Федерације и Републике Србије.

На свечаној трибини били су државни представници из 27 земаља, међу којима и председник Србије Томислав Николић, председник Републике Српске Милорад Додик, председник Кине Си Ђинпинг, председник Кубе Раул Кастро, председник Венецуеле Николас Мадуро и други.

Нови тенк „армата”

Велико интересовање свеукупне јавности за нови руски тенк изазвало је његово представљање на сајту Руског министарство одбране месец дана пре параде. На генералној проби његова купола била је прекривена а видљива је била само основна платформа са гусеницама. Представљен је као јединствена (вишенаменска) платформа тешког тенка (Унифицированная тяжелая платформа шифра „Армата” - индекс ГБТУ – објект 198).

Тенк „армата” прво је оклопно борбено возило које има унутрашњу „капсулу” у којој је смештена трочлана посада и куполу на даљинско управљање са аутоматским системом пуњења оружја. Наоружан је топом који има цев калибра 125 мм, а може да испали гранате и ракете са навођењем. Заштита посаде много је боља него код постојећих тенкова, која је смештена у ојачаној кабини, даље од главне цеви. Наглашено је да тај тенк може да буде унапређен у „потпуно функционално роботско борбено возило”. Његова компјутерска технологија, брзина и способност маневрисања, супериорнији су од тенка Т-90. Штампа је нагласила да је тенк „армата” испред западне конкуренције, те да Министарство одбране планира да уведе 2.300 тенкова тог модела у наоружање оклопних јединица од 2020. године, који би заменили тенкове из совјетске ере.

Русија је приказала први пут у јавности тенк нове генерације „армата Т-14”

Joш пре него што је светска јавност сазнала за нови руски тенк, нагађало се о његовим особинама, концепцији и борбеним могућностима. „Армата” је, као изазов за аналитичаре окупирао многе водеће часописе о наоружању и војној опреми. Коришћени су бројни извори да се дође до конкретних података, при чему су и обавештајци били ангажовани да прикупе чињенице како би се сагледале његове борбене и маневарске могућности и проценило колико се тај тенк разликује од нових западних модела. Тако је часопис „Defence Update” објавио прелиминарну анализу новог руског тенка „армата”, као и борбеног возила „курганец” са истом возном платформом, сачињеном на основу прикупљених фотографија пре 9. маја 2015. године³⁴.

Борбено возило пешадије „курганец“ на шасији тенка Т-14 „армата“

Борбени тенк Т-14 „армата” (Армата – основной боевой танк Т-14) и оклопно пешадијско борбено возило Т-15 (боевая машина пехоты Т-15) два су представника породице тешких оклопних возила на возној платформи „армата” развијених у Русији у протеклој деценији. Њима се предвиђа замена оклопних возила Т-72, БМП-2 и МТ-ЛБ у руској војсци. Платформа са гусеницама ова два борбена возила представљаће основу за унапређење других верзија, као што су инжењерска и противминска возила (бронированная инженерно-саперная машина – БРЕМ) и возила за пренос мостова (мостоукладчиков – МТУ). Разматра се и могућност да се на њих постави серија аутоматских топова и ракета (на модел „терминатор” – Терминатор), термобарична ракета (термобарическая ракета – ТОС), односно самоходни

³⁴ http://defense-update.com/20150424_armata_2015.html?utm_source=Subscribers&utm_campaign=688451089b-Daily_News10_5_2014&utm_medium=email&utm_term=0_3e00b99948-688451089b-165224497#.VVDoexeVn0w

топ (возило са називом „коалиција”- Коалиција) и да буду израђена у варијанти оклопног возила са покретном радионицом (бронированная ремонтно-эвакуационная машина – АРВ)³⁵.

Аналитичари овог часописа су запазили да је чак 24 возила припремљених за параду 9. маја у Москви, засновано на платформи „армата”, узевши у обзир податак да је Руско министарство одбране расписало тендер у новембру 2014. године за њихову производњу. Иако тенк и оклопни транспортер имају различите конфигурације, такође поседују више заједничких подсистема. Ови заједнички елементи обједињују систем амортизације, погонску групу, гусенице, као и делове оклопа и активних система заштите. Оба возила користе седам торзионих вешања са амортизерима за точкове на којима се налазе гусенице.

Оно што се разликује јесу нишански електрооптички системи, који су специјално прилагођени за сваки систем наоружања. Распоред седишта посаде је, такође, различит.

Тенк Т-14 има три члана посаде, који седе у посебном одељку (купола – капсула за посаду); са десне стране топа је командир тенка, нешто мало позади је нишанџија, а са леве стране возач. Командир тенка има на поклопцу (капку) куполе два перископска система за осматрање. Возач на левој страни има капак са три перископска системима за осматрање и вожњу које користи кад је купола затворена.

Пресек тенка „армата” са распоредом посаде

У оклопном транспортеру Т-15 посада је у другачијем распореду. Командир тенка је у десној куполи, возач у левој и нишанџија иза возача. Купола мора бити окренута бочно, како би нишанџија могао да отвори поклопац. У хитним случајевима нишанџија може да изађе на возачева отвор. У путнички простор Т-15 може да стане један пешадијски вод. Ово возило разликује се од БМП-2 пошто војници немају перископ, отворе за дејство из пешадијског

³⁵ Ознаке писане великим словима су из западне штампе.

наоружања ни индивидуалне отворе за осматрање. То ће, највероватније, бити решено дигиталним монитором у простору за превоз, на што указује постављање камера на бокове и предњу страну возила. Са камера на предњем делу и боковима возила командир има целовит преглед окружења.

Још од руских тенкова Т-64/Т-80/Т-72/Т-90 муниција се налази испод куполе у обртном транспортеру аутопуњача. Посада је одвојена од наоружања и муниције. Нишанција и командир практично седе на обртном транспортеру. Остатак борбеног комплета који се не налази у аутопуњачу смештен је у неколико одељака борбеног одељења у телу (шасији) тенка. Оба возила поседују даљинску контролу система за пуњење оружја у куполи (тзв. аутопуњач).

Оклоп и сензорски системи

Оклоп на Т-14 и Т-15 заснива се на јединственом концепту и састоји се од челика, хибридног и реактивног оклопа, предњег система за противминску заштиту и за гусенице. Назива се двоструки активни заштитни систем (*двойная система активной защиты*)³⁶. Он је, у ствари, конфигурисан као активни противмински комплет за откривање и активирање мина испред тенка. Монтира се на доњој страни предње ивице возила³⁷.

Купола топа има карактеристичан облик испресецаних панела постављених под различитим угловима ради одбијања пројектила противтенковских оруђа и калибара.

Сензори на тенку „армата” пружају „хемисферичну” покривеност, откривајући пројектиле пре него што уђу у зону где могу изазвати разарајуће последице

PA Photos

³⁶ Ványa László: IX. Évfolyam 2. szám 2014. június, Российские средства и способы радиоэлектронной борьбы в интересах защиты бронетанковых машин, http://hadmemok.hu/142_32_vanya1.pdf

³⁷ <http://mixednews.ru/archives/79422>

Оклопни борбени транспортер Т-15

На предњој страни налази се топ 125 мм глатког канала, без спрегнутог оружја (иако је у претходној варијанти из 2013. године био уграђен спрегнут топ 30 мм и митраљез 7,62 мм). Топ је другачији од претходних модела који се користе на Т-90 и Т-72. Главна разлика је одсуство евакуатора (одвојен је од простора за посаду тако да није потребно извлачење гасова сагоревања из топа и то не представља проблем за безбедност посаде). На куполу ће се вероватно моћи поставити неки аутоматизовани (роботизовани) оружни систем, као и уређаји за мерење елемената за израчунавање балистичких података. Ту су и системи за праћење метеоролошке ситуације, на задњем делу код Т-15 и на куполи Т-14, којима се прикупљају и други подаци за балистички рачунар.

Код борбеног возила пешадије Т-15 купола такође поседује два активна система заштите, са пет покретних лансирних цеви противракетног оружја „афганит“, уграђених на куполи, и четири противракетна оруђа на ротирајућем постољу, од којих су две лансирне цеви окренуте нагоре. То су и системи који стварају вишеспектралне паре које ометају ракете навођене ласерским снопом. Овај систем блокира инфрацрвено, видљиво светлосно и радарско милиметарско таласно зрачење. Штите возило од 3. и 4. генерације ракета, као што је директан напад ТОВ и Билл, или Бримстоне, ЈАГМ, „копље“ или Спике пројектила, испаљене високом путањом. Ефикасни су и против пројектила који долазе из готово вертикалног смера одозго. Противракетни системи спојени су са сензорима на оружју. На свакој страни куполе налази се по пет канистера „афганит“ система. Куполу спреда штити косина под углом 60 степени са сваке стране. Када сензори открију да претња долази са стране или позади, купола ће аутоматски усмерити противракетни систем ка претњи, активирајући пројектиле са вишеспектралном паром. На Т-15 може да се користи и пет цеви на обе стране возила, које покривају опасности које долазе с предње стране.

На телу шасије налазе се тзв. експлозивни екрани, односно активни оклоп нове генерације. „Афганит” систем дејствује на долазеће пројектиле на одређеној удаљености од возила, а активни оклоп спречава пробијање оклопа. Сваки противракетни уређај има своје сензоре, на обе стране куполе, покривајући задњи и предњи квадран, лево и десно. На сваком возилу Т-14 и Т-15 постоје четири таква сензора. Они пружају „хемисферичну” (вишесферну) покривеност, откривајући пројектиле пре него што уђу зону где могу изазвати разарајуће последице. Указује се на могућност да су ови сензори развијени из технологије АЕСА радара примењене на авиону стелт конфигурације сухој Т-50.

На куполи тенка Т-14 постоји и ротирајуће постоље, где се поставља бацач граната са 12 пуњења. Намењен је за непосредну одбрану тенка у случају приближавања пешадије на одстојање на којем се могу применити противтенковска средства за непосредно дејство.

Оба возила имају исто вешање и погонски систем. Међутим, распоред тих система је другачији. Шасија има по седам точкова, вешање на четири тачке и челичне гусенице. Тенк Т-14 има мотор монтиран у задњем одељку. Таква конфигурација омогућује да се систем наоружања налази у центру платформе, а посада напред, што обезбеђује најбољу видљивост. Борбено возило пешадије Т-15 има мотор напред, са ланчаник вучом, али се погонски точак налази у задњем делу. Концепт омогућава да се позади налази простор за превоз војника, а омогућава извесну заштиту предњег дела.

Мотор са доводом ваздуха за хлађење и издувни делови захтевају посебне адаптације оклопа.

Борбено возило „курганец-25”

Борбено возило „курганец-25” има куполу са топом 30 мм, са којим је спрегнут митраљез 7.62 мм. Борбени комплет тог топа је 500 пројектила. Са сваке стране куполе налазе се по два противавионска пројектила „корнет”, два система за контролу ватре, интегрисани електро-оптички нишани, ласерски даљиномер и систем ласерског навођења за пројектиле „корнет”. Два система су у балистичким заштићеним модулима.

Митраљез 7.62 мм постављен је као оружана станица са аутоматизованим (роботизованим) даљинским управљањем. У свету се овакве верзије роботизоване, односно аутоматизоване оружане борбене станице све више развијају и усавршавају. Показало се да смањују број посаде у тенку, а способне су да самостално откривају противничка борбена средства и пешадију ван тенка, процењују који је циљ опаснији и самостално делују. Руски аутоматизовани борбени систем је интегрисан са независним, панорамским уређајем за осматрање и нишањење испред командира возила. Компоненте за управљање топом су у заштићеном делу са десне стране топа, а омогућавају нишанџији и командиру возила да дејствују по различитим метама.

Постоје варијанте да се купола изради и у алтернативној верзији са додатним оружјем. Додатни оружани системи сада могу да се поставе изнад топа.

Погонски систем

Тенк, односно носећу платформу система „армата”, покреће клипни четворотактни 12-цилиндрични турбо-дизел мотор 85-3А (понекад се назива 2А12-3, 12ЦХН15 / 16 или 12Н360) од 1.200 КС (Дизельный четырехтактный, Х – образный, 12 –цилиндровый двигатель 12Н360). Маса мотора је 5 тона, а његов животни век је најмање 2000 часова. Постоје варијанте да се угради и мотор од 1500 КС, што би знатно повећало животни век тенка. Мотор је произведен још 2011. године, у погонима фабрике „Трансдизел” у Чельабинску, када је и тестиран. Хлади се ваздухом³⁸.

Клипни четворотактни 12-цилиндрични турбо-дизел мотор 85-3А тенка „армата”

³⁸ Извор: <http://chtz-uraltrac.ru/>

ТЕХНИЧКЕ ОСОБИНЕ МОТОРА 12Н360	
Тип мотора	12-цилиндрична турбо-гасна турбина, ваздушно хлађење
Карбуратор систем	директно убризгавање
Снага мотора без икаквог отпора на улазу и излазу, кВ (КС)	1103 (1500)
Ротација фреквенција, С-1 (об/мин)	33.3 (2000)
Обртни момент маргина, %	25
Специфична потрошња горива, g/kV-h (G/KS-H)	217.9 (160)
Вес, кг	1550
Специфична снага, kV/kg (KS/kg)	0,74 (1,0)
Укупна производња у kV/kg (HP/kg)	1026 (1395)
Специфична тежина, kg/kV	1,32
Дужина, мм	813
Ширина, мм	1300
Висина, мм	820

Нова руска оклопна техника, приказана на Паради победе на Црвеном тргу, тенк „армата“, оклопни транспортер „кургањец“ и „бумеранг“, као и оклопни аутомобили „тајфун“ – поседују најсавременију опрему за „умрежено ратовање“³⁹. Наглашава се да та опрема посадама омогућава да сагледавају ситуацију на војишту у реалном времену и да координирају своја дејства не само са командним местом, већ и са другим борбеним јединицама у захвату фронта и по дубини борбеног простора. У те сврхе, већ дуже време, у руским индустријским и истраживачко-развојним институтима развија се јединствен

³⁹ Председник Академије за геополитичке проблеме, пуковник Константин Сивков: Руски супертенкови за „умрежено ратовање“, Свијет, Вијести, <http://bigportal.ba/ruski-supertenkovi-za-umrezeno-ratovanje/>

систему аутоматизованог управљања бојевим дејствима. То омогућава визуализацију података, а висок ниво аутоматизације знатно поједностављује доношење одлука и издавања команди у реалних борбеним условима. Другим речима, умрежени тенк у онлајн режиму добија обавештајне и извиђачке податке из различитих извора. Сви ти подаци стижу посади на дисплеје и мониторе. Таква аутоматизована технологија обезбеђује да борбени системи верно представе целокупну ситуацију, откривене и потенцијалне противничке циљеве, класификују их и убрзавају доношење одлука, односно веома брзо преносе команде за отварање ватре по тим циљевима. То је пресудно у савременим дејствима оклопно-механизованих снага. Том технологијом уграђеном у савремене руске тенкове и оклопна борбена возила, време реакције посада и система на промене борбене ситуације, постало је приближно исто као и код немачких и америчких тенкова. То време износи 3-4 секунде, а код претходне генерације оклопних борбених возила износило је 5-6 секунди. Код тенкова „армата“ време реаговања може се поредити са стандардом за најбоље америчке тенкове. Међутим, руска оклопна борбена возила задржала су и сва својства ручног управљања уколико савремена дигитализована и аутоматизована технологија буде блокирана.

Корнет-Е

Оклопна борбена возила на овогодишњој паради била су опремљена противтенковским ракетним системом „корнет-Е“ (ПТРК „корнет“), намењеним за уништавање оклопних возила и утврђења. Међутим, овим системом може се спречити противнички ракетни напад и дејствовати на циљеве у ваздушном простору. Нови модели представљају трећу генерацију паметних ракета. Ефикасно делује на даљинама до 6 км. Постављено је као основно оружје на оклопном возилу „тигар“, а састоји се од тандема лансера са по две или четири ракетне цеви бацача са сваке стране нишанског комплета. У цевима лансера (контејнерима) налазе се четири пројектила. Користе се ракете: 9М133ФМ-3, и 9М133ФМ 9М133М-2. Ракета 3-9М133ФМ има експлозивну бојеву главу која може да се употреби на даљини до 10 км. Ракете 9М113ФМ 9М133М-2 имају термобаричну и топлотну бојеву главу. Њихов домет је 8 км. Ракете сва три типа контролишу се ласерским снопом. Нишански систем је аутоматизован и усмерава снап према циљу, а глава за навођење држи ракету у курсу.

На паради су представљени прототипови најновијих система овог оружја.

Међу подацима који прате нову генерацију руских оклопних борбених возила наглашава се и то да је дејство топом код америчких и немачких тенкова успешно на растојањима до 3,5 километара. „Армата“ ће бити успешна и на удаљеностима преко 3,5 километара.

Никола М. Остојић (Nikola M. Ostojić), e-mail: nikolaos@sbb.rs
Небојша Н. Гаћеша (Nebojša N. Gaćeša), e-mail: nebojsa.gacesa@mod.gov.rs